

ROMA SUMUS AMOR

Varaždinski katedralni pjevački zbor **CHORUS LITURGICUS** prije godinu i pol dana obilježio je svoju 25. obljetnicu djelovanja. Prilikom obilježavanja te lijepe obljetnice izražena je želja da svoj „srebrni jubilej“ Zbor proslavi hodočašćem u Vječni Grad - Rim.

Napokon, želja je tek ovih dana postala stvarnost, te je Zbor sa svojim zborovođom mo. Višeslavom Jaklinom, koji je više mjeseci detaljno organizirao ovo hodočašće i generalnim vikarom Varaždinske biskupije mons. Ivanom Godinom, sjajnim poznavateljem svih mjesta hodočašća i vođom puta, te duhovnim pratiteljem, hodočastio od 11. do 16. svibnja ove 2014. godine u Assisi, Rim i Padovu.

Hodočašće je organizirano i uz pomoć Varaždinske biskupije, napose preuzv. gosp. biskupa Josipa Mrzljaka, koji je uvečer, uoči polaska, prvoga dana hodočašća, u nedjelju Dobroga Pastira, došao, ispratio i blagoslovio svoje raspjevane pjevače, hodočasnike.

U ponedjeljak, 12. svibnja, hodočasnici su pohodili rano ujutro **Crkvu Sv. Marije Anđeoske - Porcijunkula** i slavili svetu Misu.

Porcijunkula

Porcijunkula ili Sv. Marija Anđeoska maleno je zemljište s crkvicom nedaleko Asiza koje je 1209. godine sv. Franjo dobio od asiških benediktinaca za boravište svoje braće. Crkvice Porcijunkula nalazi se danas unutar bazilike Sv. Marije Anđeoske koja je građena po nalogu pape Pija V. od 1569. do 1679. godine. Papa Pio X. uzdigao je baziliku na čast papinske bazilike nazivajući je "Majka i Glava svih crkava Franjevačkog reda".

Naši hodočasnici nakon svete mise u Bazilici Svete Marije anđeoske

Ta crkvice podno Asiza, postala je okupljalište prvih Franjinih sljedbenika i ishodište franjevaštva. U ovoj maloj crkvice, sv. Franjo je doživio svoje obraćenje i rasvjetljenje kada ga Bog poziva živjeti i propovijedati Evanđelje. U njoj je i osnovan Red manje braće (lat. Ordo fratrum minorum - OFM). U njoj su se braća sabirala, slavila kapitule, a napose molila. U njoj je Franjo primio u bratstvo i sv. Klaru.

Grob s neraspadnutim tijelom svete Klare

Nakon svete Mise, hodočasnici su krenuli na brijeg iznad Porcijunkule na kojem se nalazi srednjovjekovni gradić Assisi. Slijedilo je razgledavanje **Crkve Svete Klare**, te **Crkve svetoga Franje** i obilazak i molitva na njihovim grobovima.

Crkva svetog Franje Asiškoga

U ranim poslijepodnevним satima hodočasnici su stigli u Rim i smjestili se u Domu hrvatskih hodočasnika „Ivan Merz“ u Rimu.

Dom hrvatskih hodočasnika „Ivan Merz“ u Rimu

Drugi dan hodočašća, utorak 13. svibnja, hodočasnici su pohodili sve velike bazilike Vječnoga Grada. Počelo je ujutro, uz laganu kišu, koja nije omela pobožan obilazak svetih mjesta.

Ulaz hodočasnika u Baziliku sv. Ivana Lateranskog

Bazilika Svetog Ivana na Lateranu službeno je crkveno sjedište rimskog biskupa, tj. pape. Službeni naziv na latinskome glasi: *Archibasilica Sanctissimi Salvatoris et sancti et Iohannes Baptista Evangelista in Laterano* (hrvatski: *Arhibazilika Presvetog Spasitelja, Svetog Ivana Krstitelja i Svetog Ivana Evanđelista na Lateranu*). To je najstarija i prva po važnosti (kao rimska katedrala) među četiri velike (papinske) bazilike u Rimu, i nosi počasni naslov *Omnium urbis et orbis ecclesiarum mater et caput* (lat., *majka i glava svih crkava u Rimu i u cijelom svijetu*).

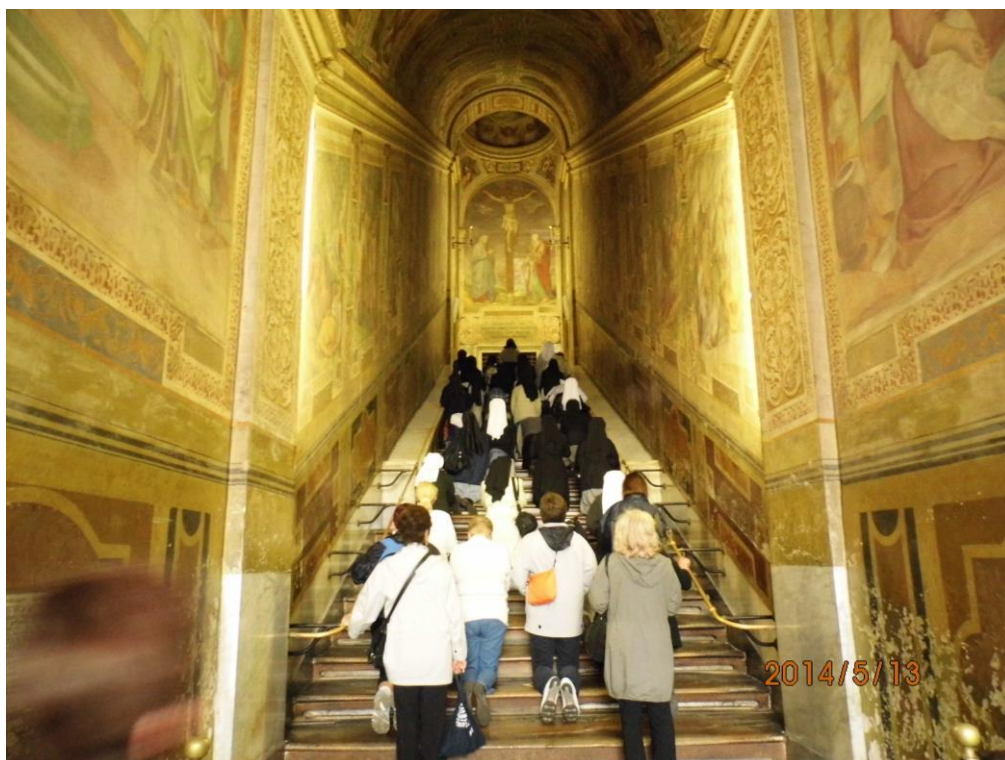

Mozaik s prikazom Solinskih mučenika u Bazilici sv. Ivana Lateranskog

Krstionica sv. Ivana Lateranskog

U sklopu crkve, nalazi se krstionica (krsni zdenac) iz početaka kršćanstva, kada se obred krštenja obavljao uranjanjem u vodu.

Svete stube

Odmah pored Lateranske bazilike nalaze se i **Svete stube** (Santa scala), kojima su se na koljenima mnogi naši hodočasnici popeli do malene spomen Kapele Kristove muke. Naime, Jelena, majka cara Konstantina, dopremila je u IV. stoljeću iz Jeruzalema 32 stube kojima se Isus penjao nakon bičevanja pred Pilata, te ih ugradila u ovu rimsku zgradu.

Bazilika svete Marije Velike u Rimu

Bazilika svete Marije Velike (talijanski: *Basilica di Santa Maria Maggiore*) antička je katolička bazilika u Rimu, građena u starokršćanskom stilu. Jedna je od četiri velike ili papinske bazilike koje su se nekad označavale, zajedno s Bazilikom Sv. Lovre izvan zidina, pet "patrijarhalnih bazilika" Rima, povezana s pet drevnih patrijarhalnih sjedišta kršćanstva (Pentarhija). Ostale tri papinske ili velike bazilike su: bazilika sv. Petra, bazilika sv. Ivana Lateranskog i bazilika sv. Pavla izvan zidina. Nalazi u blizini željezničkoga kolodvora. Strop Bazilike je izrađen od zlata donesenoga iz Španjolske, pa se nazivu crkve dodaje i epitet "izrađena od zlata". I danas je utočište španjolskih redovnika. Za nas Hrvate je značajna jer se u njoj nalazi i kapela Pape Sixta V., koji je podrijetlom iz Dalmacije i koji je mnogo učinio za izgradnju tadašnjega Rima.

Snijeg na brežuljku Eskvilinu 5. kolovoza 352. godine

Prema legendi iz XIII. stoljeća, u noći 3. kolovoza 352. Gospa se ukazala tadašnjem papi Liberiju i rimskome patriciju Ivanu. U tom ukazanju naredila im je da joj u čast izgrade crkvu na mjestu koje će biti obilježeno snijegom. Snijeg je pao 5. kolovoza na brežuljku Eskvilinu, jednom od sedam rimskih brežuljaka. Papa Liberije je osobno obilježio granice buduće bazilike, te po njemu nosi i naziv Liberijanska bazilika. Naknadno ju je preuredio

papa sv. Siksto III., te je, u spomen Efeškog sabora (na kojem je donesena dogma o Mariji Bogorodici), posvetio Presvetoj Bogorodici.

U njoj su, između ostalih, i grobovi sv. Jeronima te sv. pape Pija V., te najstariji prikaz (mozaik) Gospe Snježne iz 1308. Zvonik ove bazilike najviši je od svih zvonika rimskih crkava.

Ispod glavnog oltara ove Bazilike nalaze se relikvije betlehemske jaslca, te su na tom mjestu naši hodočasnici radosno zapjevali naše hrvatske božićne pjesme.

Slijedio je obilazak Koloseuma, Kapitola, Foruma Romanuma.

Prema predaji Grad Rim je utemeljio Romul u VIII. stoljeću prije Krista.

Mnogobrojni su ostatci kulture staroga Rima.

Na mnogim su poganskim hramovima niknule kasnije kršćanske katedrale i crkve.

Amfiteatar **Koloseum** (Colosseo), koji je služio za krvave zabave pučanstvu, jedna je od najvećih znamenitosti Grada Rima a nastao je u razdoblju od 80. do 71. godine prije Krista. Gradnju je započeo imperator Tit, a završio Vespazijan. Ovalnoga je oblika, veličine 180 x 157 m. Građen je u obliku arkada dorskim, jonskim i korintskim stupovima.

Osim za borbe gladijatora, služio je i za mučenje prvih kršćana, koji su ovdje bacani kao hrana divljim zvijerima.

U današnja vremena sveti Otac Papa dolazi u Koloseum uvečer na Veliki petak, gdje predmoli Križni put.

Konstantinov slavoluk

Odmah uz Koloseum nalazi se Konstantinov slavoluk, sagrađen 315. godine, nakon bitke kod Milvijskog mosta nad Maksencijem, na kojemu su motivi iz bitke, ali i iz života, s božicama pobjede. To je jedan je od posljednjih rimskih spomenika jer je Konstantin ubrzo preselio prijestolnicu Carstva u Bizant.

Od slavoluka počinje Sveta cesta koja vodi na **Forum Romanum**, gdje su smješteni ostatci negdašnjih rimskih hramova i palača. Na drugome je kraju ceste Titov slavoluk, nastao u čast pobjede u Siriji. U neposrednoj je blizini i Maksimilijanovo trkalište za bojne dvokolice, gdje je moglo stati čak 300.000 ljudi.

Forum s carskim trgovima i mnogobrojnim ostacima hramova rekonstruiran je u XVIII. i XIX. stoljeću kako bi se dočarao tadašnji život.

Dalje vode stepenice na **Kapitol**, glavni rimski trg, gdje je i osnovan Rim. Kapitol je trg rimske vlasti jer su se ovdje nalazile sve ustanove civilne vlasti i moći toga vremena. Ovdje

se nalazi spomenik Romulu, Remu i vučici koja ih je, prema legendi, othranila (originalna se skulptura nalazi u muzeju na samome Trgu).

Romul, Rem i vučica

Današnji izgled trga potječe iz XVIII. stoljeća i osmislio ga je Michelangelo. Na njemu se nalaze tri palače, koje su sada Muzej Kapitola, prekrasna fontana i drugi monumentalni spomenici, od kojih središnje mjesto zauzima konjanički kip Marka Antonija.

Rimljani su smatrali da je središte svijeta upravo na ovome mjestu.

Na tome mjestu u XII. i XIII. stoljeću sagrađena je crkva **Basilica Santa Maria in Araecoli**.

Bazilika S. Maria d'Aracoeli nalazi se danas na brežuljku iza Oltara domovine (Prilaznih stuba do glavnog ulaza u Baziliku je 122 s lijeve strane a 124 s desne)

U bazilici S. Maria d'Aracoeli susreli smo se sa još jednim tragom hrvatske povijesti u Rimu. Tu je naime pokopana posljednja bosanska kraljica **Katarina Kosača-Kotromanić** (1424.-1478.). Nakon osvajanja Bosne od strane Turaka i smrti njenog muža, kralja **Stjepana Tomaša**, kraljica Katarina se preko Kupresa i Dubrovnika povukla u Rim, odakle je do kraja svog života radila na oslobađanju svoje zemlje i obrani svoje vjere. Na njenom grobu ostavili smo jednu hrvatsku svijeću i otpjevali sjevremensku pjesmu naših hrvatskih stradanja „Majko draga, Djevo sveta...”

Sveto Dijete - Santo Bambino

U Bazilici S. Maria d'Aracoeli na jednome od pokrajnih oltara nalazi se mali kip djeteta **Santo Bambino**, optočen zlatom i donesen s Istoka, koji se štuje kao relikvija. Predstavlja

zaštitnika sve nesretne djece. Običaj je da nesretno dijete napiše pisamce sa svojom željom i ostavi pored kipa, a Santo Bambino se brine da se te želje ostvare. S Kapitola se spuštaju stepenice na Trg Venecijana, gdje se nalazi monumentalno zdanje **Oltara domovine** sa spomenikom neznatome junaku i vječnom vatrom. Neorenesansna je građevina, podignuta u čast Emanuelu II., tvorcu ujedinjene Italije.

Bazilika svetog Pavla izvan zidina

Nakon podnevnog odmora slijedio je pohod **Bazilici svetoga Pavla izvan zidina** (Basilica di S. Paulo fuori le mura). Rimski car Konstantin, koji je postao prvim kršćanskim vladarom, podigao je na mjestu mučeništva svetoga Pavla apostola prvu baziliku i smjestio njegove relikvije u grobnicu. Sama se bazilika proširuje i dograđuje u XVI. i XVII. stoljeću. U velikom je požaru 1823. godine gotovo sve do temelja izgorjela. Tada se obnavlja uz pomoć mnogih vladara, čak i s Istoka, a zanimljivo je da je i naš đakovački biskup Josip Juraj Štrosmajer dao drvo iz slavonskih šuma za izradu drvenih dijelova u crkvi. Ono što se sada vidi potječe iz toga razdoblja i djelo je baroknih majstora uz najljepši gotički baldahin iznad oltara. A jedna je od zanimljivosti da se na unutarnjim zidovima nalaze naslikani portreti svih papa, od prvoga pape sv. Petra pa do sadašnjeg pape Franje, čiji je portret posebno osvijetljen.

Portreti papa: Franjo, Benedikt XVI., Ivan Pavao II., Ivan Pavao I., Pavao VI.,... ..

Naši hodočasnici ispred Bazilike sv. Pavla izvan zidina

Na kraju dana slijedi pohod **Katakombama svetog Kalista**, do kojih se dolazi ulicom **Via Apia** u kojoj se nalazi i **Crkva Quo vadis Domine?**.

Grob svete Cecilije, zaštitnice crkvenih pjevača i glazbenika

Nakon svete Mise na ulazu u Katakombe svetog Kalista, naši su hodočasnici pobožno i u sabranosti prošli svetim mjestima kršćana i mučenika vjere prvih četiri stoljeća kršćanstva. Posebno su bili dirljivi pohodi grobovima svete Cecilije i pape Kaja, rodom Solinjanina. Na grobu svetog Kaja, a uz dopuštenje službenoga vodiča kroz Katakombe, smjeli smo i zapjevati.

U očekivanju svetoga Oca pape Franje

Srijeda, 14. svibnja bio je za sve hodočasnike poseban dan. Vrlo rano ujutro krenuli smo put Vatikana. U 10:30 sati započinje Audijencija svetog Oca pape Franje, pa moramo doći čim prije. No, premda smo došli skoro dva i pol sata prije početka Audijencije, Trg svetog Petra bio je tada već ispunjen ogromnim brojem ljudi iz svih krajeva svijeta, samo iz Italije je došlo preko 300 najavljenih grupa. Mi Hrvati, osim nas Varaždinaca bili smo zastupljeni tek s još jednom hodočasničkom grupom iz Bosne, što smo mogli zaključiti po hrvatskom barjaku Hrvata iz Bosne kojeg su imali, ali su bili jako daleko od nas. No mi Varaždinci bili smo ipak dovoljno blizu prolaza kojim je papa Franjo čak dva puta prošao i uz našu hodočasničku grupu koja ga je radosnim klicanjem pozdravljala, a On nas je sve blagoslivljao.

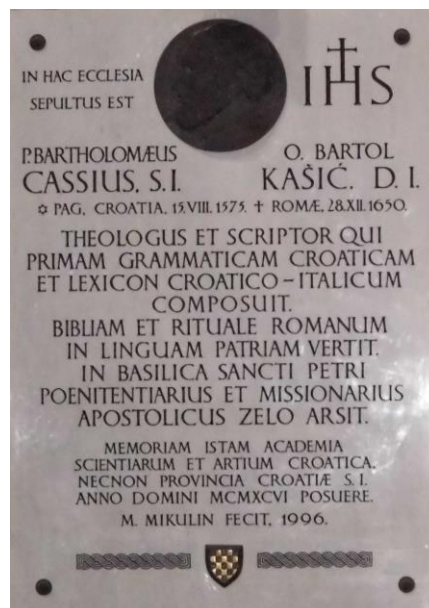
Papa Franjo prolazi pokraj naših hodočasnika

Sveti Otac je u svojem kratkom nagovoru hodočasnicima govorio o četvrtom daru Duha Svetoga - Jakosti. Ovaj papa govori samo talijanski, tako da je njegov nagovor naknadno preveden na tek pet svjetskih jezika. No, papa je ovaj puta načinio izuzetak, svoje zemljake koji su došli u Vatikan iz daleke Argentine, pozdravio je španjolskom jeziku. Audijencija je završila zajedničkom molitvom Oče naš, kojeg su svi hodočasnici izmolili na latinskom jeziku (tekst su svi hodočasnici dobili na poledini ulaznice za sudjelovanje na Audijenciji) i apostolskim blagoslovom pape Franje. Na audijenciji su bili brojni hodočasnici iz Italije, Francuske, Njemačke, Španjolske, Portugala, Slovačke, Poljske, Austrije, Meksika, Brazila, Argentine, Japana, Kine, Tunisa, afričkih i azijskih država. Po završetku Audijencije dobili smo informaciju da ja istoj nazočilo oko 200.000 hodočasnika.

Razgledavanje Panteona koji je danas Bazilika svete Marije od mučenika

Nakon odmora za ručak naši su hodočasnici krenuli u višesatnu šetnju obilazeći trgove, fontane i crkve Grada Rima - **Piazza Navona, Panteon, Crkva svetog Ignacija, Fontana di trevi, Španjolske stube.**

Nadgrobna ploča Bartula Kašića, oca Hrvatske gramatike u Crkvi sv. Ignacija Loyolskog

Šetnja je završena u večernjim satima posjetom Papinskom hrvatskom zavodu i crkvi svetog Jeronima u Rimu, gdje smo imali koncelebriranu svetu Misu koju predvodio vicerektor Zavoda vlč. gosp. Marko Đurin, donedavni tajnik biskupa Josipa Mrzljaka. Zbor je skladnim pjevanjem sudjelovao u bogoslužju. Naši domaćini su za nas nakon svete Mise pripremili druženje i domjenak u prostorijama Zavoda. O ulozi Hrvata u povijesti Rima pričao nam je mons. dr. **Jure Bogdan**, rektor Papinskog hrvatskog zavoda Sv. Jeronima, osnovanog 1901. godine. Od mons. Jure smo saznali da je prvi papa sa naših prostora bio papa **Ivan IV.** (640.-624.) Dalmatinac, rodom Zadranin i niz drugih detalja o **Sv. Jeronimu** (347.-420.) koji je također rođen na našim prostorima, a čiji se posmrtni ostaci nalaze u bazilici **S. Maria Maggiore** koju smo također posjetili prethodnog dana.

Naši hodočasnici u Crkvi sv. Jeronima u društvu s vicerektorom Zavoda vlč. Markom Đurinom

Četvrtak 15. svibnja proveli smo u Vatikanu. Posjet Vatikanskim muzejima ispunio nas je posebnim dojmovima. Ova „šetnja kroz povijest“ završila je razgledavanjem **Sikstinske kapele** i posjetom **Bazilici svetoga Petra**.

Vatikanski muzeji

Bazilika sv. Petra (tal. Basilica Papale di San Pietro in Vaticano) je vatikanska crkva izgrađena u stilu klasične renesanse, na mjestu prethodne ranokršćanske bazilike. Prema tradiciji i povijesnim izvorima, prvo zdanje podignuto je na mjestu mučeništva i grobu sv. Petra, jednog od dvanaest apostola i prema katoličkoj tradiciji prvog rimskog biskupa, a time i prvog u nizu papa. Smatra ju se jedinstvenom crkvom u kršćanskom svijetu, kao i najvažnijom od svih kršćanskih crkava. Iznad groba sv. Petra, u 16. stoljeću, sagrađena je prekrasna bazilika njemu u čast. Brojni znameniti umjetnici Italije, među kojima su Donato Bramante, Gianlorenzo Bernini i Michelangelo bili su uključeni u njenu izgradnju od 1506. do 1626. Danas je zbog svojih religijske i povijesne važnosti vezane uz papinstvo, protureformaciju, te umjetnike i arhitekte značajno hodočasničko i turističko središte.

Papinska bazilika sv. Petra u Vatikanu

Budući da bazilika sv. Petra nije katedrala, budući da u njoj ne stoluje biskup, njen je službeni naziv Papinska bazilika sv. Petra u Vatikanu.

U petak, 16. svibnja naši su hodočasnici bili u Padovi. Jutarnju svetu Misu imali smo na grobu sv. Leopolda Mandića.

Relikvija desne ruke sv. Leopolda Mandića

Nakon toga naše hodočašće je krenulo pješice od sv. Leopolda put Bazilike sv. Antuna Padovanskog. Ovdje smo razgledali baziliku, grob i relikvije sv. Antuna, a naši domaćini su nam prikazali i jedan film o svetom Antunu na hrvatskom jeziku.

Kapela s relikvijama sv. Antuna Padovanskog

I tako je završilo hodočašće Mješovitog pjevačkog zbora varaždinske katedrale CHORUS LITURGICUS u Assisi, Rim, Vatikan i u Padovu.

Nakon šest nezaboravnih dana druženja, učenja, pobožnosti i velike radosti svi možemo uskliknuti onaj tekst s naslova ove reportaže, koji je pronađen na jednom starom kamenom ulomku u blizini Bazilike sv. Marije Velike: **ROMA SUMUS AMOR**, što u prijevodu na hrvatski jezik glasi: **RIM JE NAJVEĆA LJUBAV**. Zanimljivo, ako se originalni tekst ovoga natpisa na latinskom jeziku čita unatrag, daje potpuno isti izričaj i značenje! Zaista, **RIM JE NAJVEĆA LJUBAV**.

I za nas Hrvate, ne bez razloga, Bogu na slavu, a nama živima na ponos i poticaj!

Pripremio: **Ivan Jaklin** i.d.jaklin@gmail.com
Fotografije: **Tomislav Kos i Ivan Jaklin**

Podatci o znamenitim građevinama preuzeti iz Hrvatskih hodočasničkih vodiča po Italiji